

DIYANET DERGİSİ

**DİNİ - İLMİ - EDEBİ
ÜÇ AYLIK DERGİ**

● Ekim-Kasım-Aralık

1 9 8 9

● Cilt : 25

Sayı : 4

● Diyanet İşleri
Başkanlığı Adına
İmtiyaz Sahibi
Rıdvan NİZAMOĞLU
Döner Sermaye İşletme
Müdürü

● Yazı İşleri Müdürü
Orhan BALCI
Sürelî Yayınlar
Şube Müdürü

● Yazı Tetkik Kurulu
Abdullah SEVİNÇ
İbrahim URAL
Orhan BALCI

Yayına Hazırlayanlar
Alaaddin KOÇAK
Bilâl KOÇ

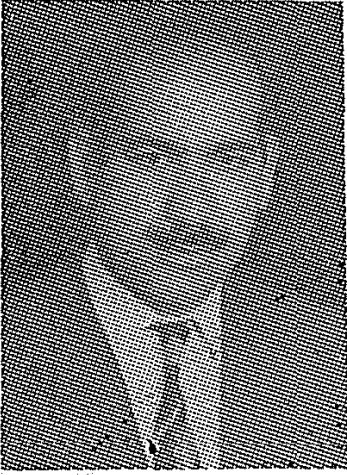
● Dr. Mediha Eldem Sk.
No. 85
Tlf : 125 66 11/379
Kocatepe / ANKARA

● Dizgi ve Baskı
AYYILDIZ
MATBAASI A.Ş.
222 69 40 - 222 69 41
213 19 62 — ANKARA

● Kapak
Kadıasker Mustafa İzzet
Efendi'nin
Celi Sülûs Levhası
(Kültür Bakanlığının
"Türk Hat Sanatının Şa-
heserleri" adlı albümün-
den alınmıştır.)

YAYIN ŞARTLARI

- Diyanet Dergisi, dinî, ilmi, inceleme ve araştırmalar; tez ve seminer çalışmaları, tercüme ve derleme yazıları yayınlayan bir dergidir.
- Dergimize yayınlanmak üzere gönderilen yazılar, Yazı Tetkik Kurulu kararı ile yayınlanır.
- Yayınlanacak yazılarda lüzum görüldüğü takdirde Kurulca düzeltme ve kısaltmalar yapılabilir.
- Gönderilen yazılar basılsın - basılmasın yazarına iade edilmez.
- Yazılar, iki aralıklı daktilo ile yazılmış olarak "Diyanet İşleri Başkanlığı Sürelî Yayınlar Şubesi Müdürlüğü" adresine gönderilir.
- İlk defa yazı gönderenlerin kısa özgeçmişleri ile birlikte fotoğraflarını da göndermeleri gerekir.
- Dergimizde çıkan yazılar, kaynak gösterilerek iktibas edilebilir.

Doç. Dr. Musa Kâzım YILMAZ

GÖNDERİLEN SON PEYGAMBER VE GETİRDİĞİ MEDENİYET

1954 yılında Mardin Tuhup'ta doğdu. İlk tahsilini Mardin'de, İmam Hatip Lisesini Diyarbakır'da bitirdi. 1979 yılında Erzurum İslami İlimler Fakültesinden mezun oldu. 1981 yılında aynı fakülteye bağlı olarak doktora yapmaya başladı. 1986 yılında doktor, 1988 yılında doçent oldu.

Arapça, İngilizce ve Farsça biliyor. Cizre Müftüsü iken Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanlığına atanan YILMAZ, evli ve dört çocuk babasıdır.

GİRİŞ :

Hz. Muhammed'in (s.a.s.) dünyaya teşrif etmesi büyük bir tarihi hadise olduğu gibi, nur ile karanlığı, hak ile batılı, şirk ile tevhidi birbirinden kesin çizgilerle ayıran ilahi bir mucizedir. O'nun dünyaya gelmesiyle, bir bakıma, hayır ve güzellik de dünyaya geldi. Çünkü bütün insanlığın kurtuluş reçetesini de beraberinde getirmişti Hz. Muhammed (s.a.s.).

O'nu b'isetten evvel de sonra da sürekli tefekkür halinde görüyoruz. İnsanların geleceğini düşünüyordu şüphesiz. Çevresinde olup bitenlerden memnun değildi. Nihayet Allah tarafından elçi olarak

seçildi. Kur'ân'ın ifadesiyle, o "bir şahid, bir müjdecî, bir uyarıcı, bir davetçi ve nur saçan bir lamba olarak"(1) gönderildi.

Artık büyük bir emanet omuzlarına yüklenmişti. Allah O'nu sıkı bir kontrol altında bulunduruyordu. Zaman zaman O'nu tebliğ için uyarıyor, O'na davet metodlarını öğretiyordu. "Ey Peygamber! Rabbinden sana indirilenleri tebliğ et."(2) ve "Yakın akrabalarımı uyar."(3) gibi âyetler bu konuda kesinlik ifade eder. Allah'ın Rasul'ü Hz. Muhammed (s.a.s.) de O'nun risaletini hakkiyle tebliğ etti. Ölüm dahil, herşeyi göze aldı bu uğurda. Hayatı boyunca risaleti insanlığa duyurmak için çırpındı durdu. Bu yolda ashâbiyle birlikte eziyet gördü, evi taşlandı, yolu kesildi, yoluna dikenler kondu, Kâbe'de Allah'a secde halindeyken boynuna deve yavrusunun leşi atıldı. Bütün bunlar O'nu ve —yıldızlar gibi olan— arkadaşlarını yollarından çeviremedi. Dahası var : Ashabiyle üç yıl boyunca, siyasi, sosyal ve iktisadi bir ambargoya maruz bırakıldı. Ama ümidi kırılmadı, hidayet konusundaki hırsı bitmedi, aksine İslâm dinini Mekke'nin dışına götürmeye karar verdi. İlk durağı Taif'ti. Fakat tebliğ için gittiği Taif'te serseriler tarafından taşlandı. Taşların acısıyla bir duvara yaslanıp ellerini semaya doğru açtı ve "Allahım, dedi, çeresiz kaldığımı ancak sana şevvâ ederim. İlahi! Bicaretlerin Rabbi sensin. Gazabına uğramıyayım da, çektiğim belalara aldırmam"(4).

Nihayet Allah (c.c.) O'na, Medine'ye (Yesrib'e) hicret yolunu açtı. Rasulüllah orayı davetine karargah yaptı. Medine'de kaldığı on yıllık süre zarfında İslâmiyeti bütün dünyaya tebliğ etmeye muvafak oldu. "Allah nurunu tamamlayacaktır, kafirler istemeseler de"(5). Bir ıslahatçı olarak, öncelikle Medine'nin iç meselelerini kesin çözüme bağladı. Daha sonra dışa yönelik tebliğ ve davette bulundu. İlây-i kelimetullah için savaştı, savaştı... Arka arkaya zaferler kazandı; Hicretin sekizinci yılında Mekke'yi fethedince artık insanlar "bölük bölük" İslâm'a girdiler.

Siyasi, iktisadi, sosyal ve kültürel konularda yeni şeyler getirdi. Dilenciligi kaldırıp(6), çalışmayı teşvik etti, tevekkülü yanlış anla-

(1) Ahzab, 45-46.

(2) Maide, 67.

(3) Şuara, 214.

(4) İbnu Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, III, 134, Beyrut, 1985.

(5) Tevbe, 32.

(6) Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 165, Bulak baskısı, tarihsiz.

mak isteyenleri ikaz etti. “Önce deveni bağla, sonra tevekkül et.”⁽⁷⁾ buyurdu. Soyla övünmeyi yasakladı ve “Ameli olmayan nesebine güvenmesin.”⁽⁸⁾ dedi. Kızına bile, “Ey Fatıma! Sen de nefsini Allah’tan satın al. Vallahi babanın sana bir faydası dokunmayacaktır.”⁽⁹⁾ sözleriyle uyardı. Karaborsacılık, faizcilik, tavassut ve iltimasla savaştı. “Sizden evvelkileri helak eden şey, şerefli olan hırsızları görmezlikten gelip kimsesiz olanların ellerini kesmeleri idi. Vallahi, eğer Muhammed’in kızı Fatıma da çalsa, onun ellerini de keserdim.”⁽¹⁰⁾ diyordu.

Harb kurallarını da mağdurların lehine yeniden düzenledi. Ordu harb meydanına çıkmadan şu talimatı veriyordu : “Yaşlı insanları, çocukları ve kadınları öldürmeyiniz; işkence yapmayınız”⁽¹¹⁾. O zamana değin esirlere karşı yapılan kötü muameleleri kaldırdı. Hitabetiyle kendisine acı sözler söyleyen Süheyl adlı bir esire karşı tavrı dikkate değerdir : Hz. Ömer’in “Ya Rasulellah! Şu Süheyl b. Amr’ın dişlerini sökeyim de bir daha aleyhinizde bulunmasın.” sözüne mukabil Rasulüllah şöyle diyordu : “Hayır, vallahi O’na eziyet edemem, Sonra, ben peygamber olduğum halde, Allah da bana eziyet eder. Kimbilir, belki bir gün seni sevindirir”⁽¹²⁾.

İşte Rasulüllah’ın (s.a.s.) hayatı böyle birkaç sözle ifade edilir ama, ciltler dolusu eserlerle bitirilemez. Biz, O’nun aşıklarından birinin dediği gibi :

«وَمَا مَدَحْتُ مُحَمَّدًا بِمَقَالَتِي وَلَكِنْ مَدَحْتُ مَقَالَتِي بِمُحَمَّدٍ» “Ben

sözlerimle Muhammed’i övmüş olmadım. Fakat onun sâyesinde sözlerimi güzelleştirdim”. O’nu anlatmakla sözlerimizi güzelleştiriyoruz. İnsanlık O’nun kurduğu sisteme bugün ne kadar muhtaç!

(7) Tirmizi, Kitabû’l-Kıyame, 60, bab, Meltebetû’l-İslâmiye Matbaası, İst. tarihsiz.

(8) Ebu Dâvûd, Sünen, Kitabu’l-İlm, 1. bab, Mektebetü’l-İslâmiye Matbaası, İst. tarihsiz.

(9) Beyhaki, Delailün-Nübüvve, II, 176, Beyrut, 1985.

(10) Müslim, sahih, Kitabû’l-hudud, 8. hadis, Mektebetü’l-İslâmiye Matbaası, İst. tarihsiz.

(11) Darimi, Sünen, Kitabûs-siyer, 5.bab.Beyrut,tarihsiz.

(12) İbnu Hacer, el-İsabe, II, 93, dört ciltlik Bulak baskısı.

I — HZ. PEYGAMBERİN (S.A.S.) DOĞUMU :

Hz. Muhammed (s.a.s.),

Hicretten 53 yıl önce, Rebi'ul-Evvel ayının 12. gününün şafak vakti, Miladî 571 yılının 20 Nisan günü Mekke'de dünyaya geldi⁽¹³⁾. Onun doğumundan 52 gün evvel fil vak'ası meydana geldiği için, o yıla, arab tarihinde "fil yılı" adı verilmiştir.

Hz. Peygamber'in (s.a.s.) babası Abdullah'tır. Dedesi, Abdulmutalib'tir. Annesi, Vehb'in kızı Âmine'dir. Peygamberimizin ifadesiyle, "kurutulmuş et yiyen Kureyşli bir kadının oğludur"⁽¹⁴⁾. Fakat Âdem neslinin efendisidir. Allah'ın kulu ve elçisidir. Hz. Muhammed'in (s.a.s.) meşru bir nikahtan doğduğu hakkında ihtilaf yoktur. Soyunu tertemiz tutmuştur. Bu konuda kendisinden şu hadîs nakledilmiştir :

(إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ مِنْ وَلَدِ إِبْرَاهِيمَ إِسْمَاعِيلَ وَمِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ بَنِي كِنَانَةَ
وَاصْطَفَىٰ مِنْ بَنِي كِنَانَةَ قُرَيْشًا وَمِنْ قُرَيْشٍ بَنِي هَاشِمٍ، وَاصْطَفَانِي مِنْ
بَنِي هَاشِمٍ.)

"Allah (c.c.) İbrahim'in neslinde İsmail'i, İsmail'in neslinden Beni Kinane'yi, Beni Kinane'den Kureyş'i, Kureyş'ten Beni Haşim'i seçti. Beni de Beni Haşim'den seçti"⁽¹⁵⁾.

Babası Abdullah Âmine ile evlendikten iki ay sonra 25 yaşlarında Medine'de vefat eder ve orada defnedilir. Böylece Rasulullah (s.a.s.) daha dünyaya gelmeden yetim kaldı⁽¹⁶⁾. Âmine, O'na hamile olduğu zamanlarda çok kolaylıklar görmüştür. Rivayete göre bir ara, tanımadığı biri yanına yaklaşır ve "Hamile olduğunu biliyor musun?" diye sorar. Âmine "Hayır, bilmiyorum." der. Böylece hamile olduğunun farkına varır. Doğum vakti yaklaştığında yine aynı zat yanına gelir ve

(أُعِيذُهُ بِالْوَاحِدِ الصَّمَدِ مِنْ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ)

şeklinde bir dua okumasını, ismini de Muammed koymasını söyler⁽¹⁷⁾.

(13) İbnu Hişam, es-Siretü'n-Nebeviyye, I, 158, Mısır, 1955.

(14) İbnu Mace, Sünen. Kitabü'l-Et'ime, 31. bab, Mektebetü'l-İslâmiye Matbaası, İst., tarihsiz.

(15) Müslim, Kitabü'l-Fedail, 1. hadis.

(16) İbnu Hişam, a.g.e., a.y.

(17) İbnu Hişam, a.g.e., a.y.

Ayrıca Âmine'nin, "Muhammed dünyaya geldiğinde Onu secde halinde gördüm." dediği rivayet edilmektedir⁽¹⁸⁾.

Hiz. Muhammed (s.a.s.) dünyaya gelir gelmez, Annesi Âmine müjdeli haberi Dedesi Abdulmuttalib'e ulaştırdı. Dedesi Onu görünce çok duygulandı ve sevindi. Sonra da "Bu oğlumda birşeyler vardır." dedi. Onu Kabe'ye götürüp Ona dua etti ve ismini "MUHAMMED" koydu⁽¹⁹⁾.

"Muhammed" ismi cahiliye devri araplarınca pek bilinmiyordu. Zira yaygın isimlerden değildi. Rasulüllah'tan evvel üç kişiye "Muhammed" ismi verildiği rivayet edilir. Bunların üçünün babaları da, semavi kitaplarda âhîrzaman Peygamberinin evsafını görmüş, O'nun Hicaz'dan çıkacağını ve isminin "Muhammed" olacağını bilen kimselerdi. Bunlardan birisi, Şair el-Ferazdak'ın dedesinin dedesi Muhammed b. Süfyan b. Mecaş'dır. İkincisi, Muhammed b. Ayha b. Bilal el-Evsî'dir. Üçüncüsü de, Muhammed b. Hamrar b. Rabia'dır⁽²⁰⁾. "Ahmed" ismi ise, Hiz. Peygamber'e has bir isim olarak Hiz. İsa'nın lisanından Kur'ân'da bir defa zikredilmiştir⁽²¹⁾.

"Muhammed" ismi Kur'ân'ın dört yerinde zikredilmiştir :

1 — ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ...﴾

"Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir"⁽²²⁾.

2 — ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ...﴾

"Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat O, Allah'ın Resulü ve peygamberlerin sonuncusudur"⁽²³⁾.

3 — ﴿وَأَمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ﴾

"...Rableri tarafından hak olarak Muhammed'e indirilen gerçeğe inananların..."⁽²⁴⁾

(18) İbnu Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, II, 246. Beyrut, 1985.

(19) İbn Hişam, a.g.e., I, 160, el-Bidaye ve'n-Nihaye II, 246.

(20) İbnu Hişam, Siret, I, 158. sayfadaki dipnot.

(21) Saf Süresi, 6.

(22) Ali İmran, 144.

(23) Ahzab, 40.

(24) Muhammed, 2.

4 — ﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ﴾ “Muhammed Allah’ın elçisidir...”⁽²⁵⁾

Hız. Peygamberin dünyaya gelmesi, bir bakıma Hız. İbrahim’in duasının cevabıydı. Hız. İbrahim ve oğlu İsmail, Kâbe’yi inşa ettikleri zaman zürriyetlerinin mübarek olması, kendilerinden müslüman bir ümmetin çıkması ve bir peygamber gönderilmesi için dua etmişlerdi:

﴿رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا
وَتُبَّ عَلَيْنَا...﴾

“Ey Rabbimiz, bizi sana teslim olanlardan kıl, neslimizden de sana teslim olan bir ümmet çıkar...”⁽²⁶⁾ Âyette geçen “zürriyyet”ten maksad Hız. İsmail’in zürriyyetidir. Ümmetten maksad İslâm ümmeti, Peygamberden maksad da Rasulullah (s.a.s.) dir⁽²⁷⁾.

DOĞUMUNUN YANKILARI VE BÜYÜMESİ :

Hız. Muhammed’in (s.a.s.) doğduğu gün, yeryüzünde binlerce çocuk dünyaya gelmişti. Fakat hiçbirisinin yankısı evinin dışına bile çıkmadı. Peygamberimizin (s.a.s.) bir mucizesi olarak doğduğu gün, Mekke ve Medine’deki Yahudiler doğumunu haber vermişlerdir. Aynı gün İran Şahının sarayından ondört direk düşmüş, binlerce yıl yanan Mecusilerin ateşi sönmüş ve Sava Gölü kurumuştur⁽²⁸⁾. Keza, Fil vak’asının, Onun doğumundan 52 gün öncesine rastlaması bir mucize olduğu kadar gafilleri gaflet uykusundan uyandıran bir âyettir.

Peygamberimizin (s.a.s.) dedesi Abdulmuttalib, Onun doğum haberini sevinç içinde bütün Mekke’lilere duyurdu. Bu mutlu günü kutlamak için yedirdi, içirdi ve toplantılar tertiplede⁽²⁹⁾. Küçük çocukları süt annesine göndermek arapların bir âdetiydi. Süt anneleri genellikle “bâdiye” denilen yaylalarda bulunurdu. Oralarmın havası hem daha temiz, hem de halkın konuştuğu dil daha fasihti. Bu itibarla çocuklar badiyede daha iyi yetişiyorlardı. Âmine de, biricik oğlu Hız. Muhammed’i (s.a.s.) Halime bint Zuveyb es-Sadiye’nin yanına gönderdi.

(25) el-Feth, 29.

(26) Bakara, 128.

(27) İbnu Hişam, a.g.e., I, 166.

(28) İbnu Kesir, el-Bidaye ve’n-Nihaye, II, 248 vd.

(29) a.g.e., II, 247.

Orada dört yıl kaldıktan sonra tekrar Mekke'ye, Annesinin yanına getirildi. Süt Annesi Halime Onu hiç göndermek istemiyordu. Çünkü Onun gelmesiyle herşeyde bolluk görülmüştü. Ayrıca Hz. Peygamberin (s.a.s.), Halime'nin yalnız bir göğsünü emdiği, diğerini öbür süt kardeşine bıraktığı gelen haberler arasında dır⁽³⁰⁾. Peygamber (s.a.s.) ashabına şöyle derdi : "Sizin en fasihiniz benim. Çünkü ben, Beni Sad b. Beni Bekir kabilesinde süt emdim"⁽³¹⁾. Hz. Peygamber (s.a.s.) süt annesi Halime'ye gönderilmeden önce, amcası Ebu Leheb'in cariyesi Suveybe'nin sütünü de emmiştir⁽³²⁾.

Hız. Peygamber (s.a.s.) altı yaşında annesinden de yetim kalınca dedesinin himayesinde kaldı⁽³³⁾. Onun vefatiyle de amcası Ebu Talib'in yanında kalmaya başladı. Peygamber (s.a.s.) henüz sekiz yaşındaydı. Ebu Talib yeğenini çok sever, babasının tavsiyesi üzere onu canından fazla koruyordu. Fakat Ebu Talib çok fakirdi. Çoluk çocuğuna yetecek kadar yiyecek, çoğu kez, evinde bulunmazdı. Rivayete göre Hz. Peygamber (s.a.s.) sofrada olunca doyuyorlar, o olmadığı zaman doymuyorlardı. Bu yüzden o gelmeden sofraya oturmazlardı⁽³⁴⁾.

Hız. Peygamber (s.a.s.) genç yaşa gelince ticarete meyletti. Onda akıllı bir tüccarın meziyetleri ziyadesiyle vardı. Ticarete önemli olan iki vasıftır : Sıdık ve emanet. Hz. Peygamber (s.a.s.) bu iki vasfın zirvesindeydi. Hz. Hatice ile evlenmeden evvel onunla ticaret ortaklığı yaptı. Onun dürüstlüğü, temizliği ve iffeti, Hz. Hatice'yi adeta büyüledi. Sonunda onunla evlenmek istediğini bildirdi. Rivayete göre evlendikleri zaman Hz. Peygamber (s.a.s.) 25, Hz. Hatice ise 40 yaşındaydı⁽³⁵⁾.

İlk evlendiği kadın Hz. Hatice'dir. Onun vefatına kadar başka bir kadınla evlenmemiştir. Cebrail'in Hz. Hatice'ye selam getirdiği rivayet edilmektedir⁽³⁶⁾.

(30) a.g.e., II, 255.

(31) a.g.e., II, 257.

(32) Buhari, Sahih, Kitabü'n-Nikah, 20-25. bab.

(33) İbnu Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, II, 259.

(34) a.g.e., II, 265.

(35) İbnu Kayyim el-Cevziyye, Zadü'l-Maad, I, 77, Beyrut, 1987.

(36) Buhari, Sahih, Kitabu Menakib'il-Ensar, 20. bab. (Rivayete göre Cebrail Hz. Peygamber'in yanına gelerek şöyle demiştir : "Ya Rasulullah! İşte şu Hatice'dir, sana doğru geliyor... O'na Rabbinden ve benden selâm söyle.)